

1 ŠI 5

ŪIČEIPORUE

AIRUDISUS

US OMYTIAKS

SIAMUKNUS

1 IŠ 5

EUROPIEČIŲ

SUSIDURIA

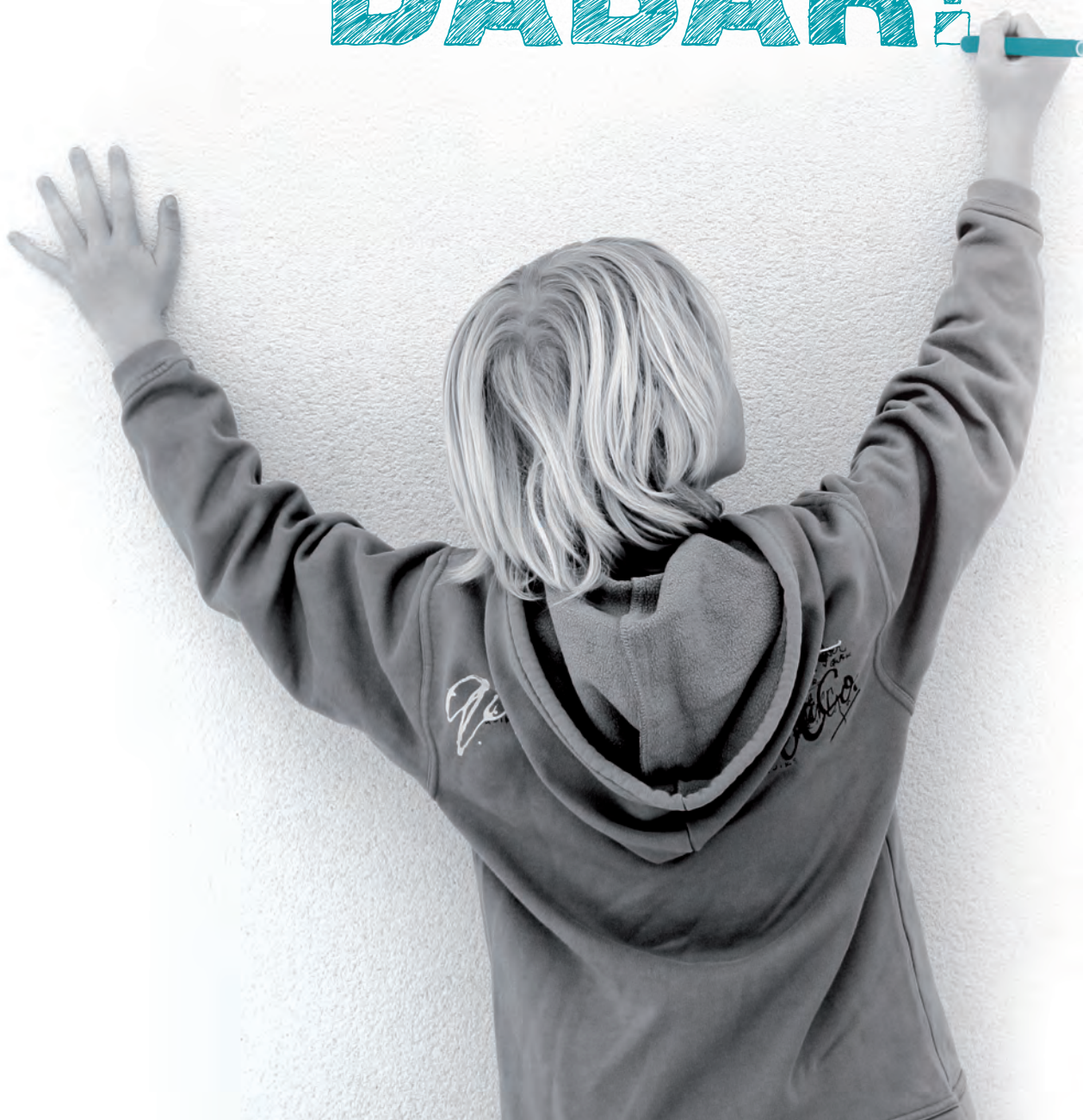
SU SKAITYMO

SUNKUMAIS

**ES AUKŠTO LYGIO RAŠTINGUMO
DIDINIMO EKSPERTŲ GRUPĖ**

SANTRAUKA, 2012 M. RUGSĖJO MĖN.

**VEIKIME
DABAR!**

ES AUKŠTO LYGIO RAŠTINGUMO DIDINIMO EKSPERTŲ GRUPĖ

SANTRAUKA

Šia ataskaita siekiama atkreipti dėmesį į aktualią visoms Europos šalims neraštingumo problemą. Būtina suprasti, kad skaitymas ir rašymas yra ne tik gebėjimas ar įgūdis. Raštingumas susijęs su žmonių savigarba, jų veikla bei galimybe tapti asmenybėmis, aktyviais piliečiais, darbuotojais ar pagaliau gerais tėvais. Mūsų visuomenė turi pripažinti šią užslėptą problemą. Kad padidintume raštingumo lygį ir sumažintume neraštingumą, veikti privalome visi kartu. Susiduriame su paradoksaliu reiškiniu: skaitmeninis amžius reikalauja vis aukštesnio raštingumo lygio, o milijonai įvairaus amžiaus europiečių yra nepakankamai raštingi.

Pernelyg dažnai mes suvokiame kaip savaime suprantamą dalyką kiekvieno asmens gebėjimą skaityti ir rašyti, naudotis informacija ir kritiškai vertinti įvairius jos šaltinius. Pernelyg dažnai mes manome, kad raštingumo didinimas yra tik mokytojų, mokyklų ar vyriausybių reikalas. Tačiau būtent dėl to, kad raštingumo įgūdžiai susiję su daugybe mūsų socialinio ir ekonominio gyvenimo aspektų, įvairūs subjektai gali padėti spręsti šią problemą.

Šioje ataskaitoje keliami pagrindiniai klausimai ir pateikiami sprendimai, kuriuos įgyvendinus būtų galima garantuoti raštingumą visoje Europoje.

PROBLEMOS IR GALIMYBĖS: KODĖL RAŠTINGUMAS TOKS SVARBUS

YRA PAKANKAMAI DAUG PILIEČIŲ, KURIEMS TRŪKSTA ELEMENTARIŲ RAŠTINGUMO ĮGŪDŽIŲ

Gerai raštingumo įgūdžiai yra būtini norint pagerinti žmonių gyvenimą ir skatinti tvirtą ir tvarų ekonomikos augimą Europoje. Raštingumas žmogui suteikia galimybę plėtoti mąstymo, kritikos bei empatijos gebėjimus ir yra jo gerovės garantija. Iš tiesų Europos demografinių, socialinių bei ekonominių problemų neišmanoma išspręsti nepadidinus darbingo amžiaus gyventojų įgūdžių įvairovės ir darbo našumo. Žemo raštingumo lygio problemą galima išspręsti. Tai rodo teigiami ir ekonomiškai efektyvūs rezultatai, kurių pasiekė įvairius raštingumo lygio didinimo būdus jau taikančios šalys. Tačiau dar daug ką reikia nuveikti.

Daugelis europiečių nepakankamai raštingi. Nacionalinės ir tarptautinės apklausos rodo, kad apytikriai vienas iš penkių suaugusiųjų ir vienas iš penkių 15 metų amžiaus jaunuolių neturi skaitymo įgūdžių, būtinų sėkmingai veiklai šiuolaikinėje visuomenėje.

Didesnis
ŽMONIŲ
raštingumas

- Sėkmės siekimo skatinimas
- Daugiau galimybių
- Didesnės pajamos

- Aktyvesnis piliečių dalyvavimas
- Didesnės švietimo ir užimtumo galimybės

Raštingumas yra esminis reikalavimas visų amžiaus grupių piliečiams šiuolaikinėje Europoje, o dėl darbo pobūdžio, ekonomikos ir bendrai visuomenės pokyčių šis reikalavimas tampa dar svarbesnis. Raštingumas itin svarbus, nes:

- darbo rinka reikalauja vis didesnių raštingumo įgūdžių;
- skaitmeniniame pasaulyje socialinė ir pilietinė veikla vis labiau priklauso nuo raštingumo;
- skaitmeninio pasaulio kūrimas keičia pačią raštingumo sampratą; raštingumas tampa vis svarbesnis, nes socialinė, pilietinė ir ekonominė sąveika bei komunikacija susijusios su rašytiniu žodžiu;
- visuomenė sensta, todėl gyventojų raštingumo įgūdžius, įskaitant ir skaitmeninio raštingumo įgūdžius, būtina atnaujinti;
- skurdas ir žemas raštingumas priklauso vienas nuo kito, tai tarsi užburtas ratas; ir
- dėl didėjančio judumo ir migracijos raštingumas tampa daugiakalbis, apima platų kultūrinio ir kalbinio išsilavinimo spektrą.

Susiduriame su paradoksalia situacija – nors skaitymas ir rašymas yra kaip niekada svarbūs mūsų skaitmeninio pasaulio kontekste, mūsų raštingumo įgūdžiai negerėja. Privalome skubiai keisti šią nerimą keliančią padėtį.

INVESTICIJOS Į RAŠTINGUMO DIDINIMĄ YRA PILIEČIŲ GEROVĖS IR EKONOMINIO STABILUMO PAGRINDAS

Investicijos, skirtos visų amžiaus grupių piliečių raštingumo didinimui, yra pagrįstos ekonominiu požiūriu – jos suteikia apčiuopiamos naudos patiems žmonėms bei visuomenei ir ilgainiui duoda milijardus eurų pelno. Raštingumo didinimas yra esminė sąlyga garantuojant ES ekonomikos augimą ir piliečių gerovę ateityje. Turime nepamiršti, kad raštingumas ne tik teikia materialią naudą, bet ir leidžia jaustis žmogumi. Nors neįmanoma nustatyti ekonominės pasitikėjimo savimi vertės, raštingumas sudaro prielaidas ekonominei ir socialinei sėkmei, skatindamas jos siekti.

Didesnis
VISUOMENĖS
raštingumas

- Sveikatos ir gerovės puoselėjimas
- Skurdo mažinimas
- Nelygybės mažinimas
- Socialinio kapitalo didinimas

- Teisingesnės, turtingesnės ir inovacijomis grįstos Europos kūrimas

Apie raštingumo problemos Europoje pobūdį, mastą ir sprendimus sklando mitai.
Jie stabdo raštingumo didinimą, nes jais tiki ir paprasti piliečiai, ir politikai.
Kad padarytume tikrą pažangą, pirmiausia turime išsklaidyti šiuos mitus.

MITŲ GRIOVIMAS

MITAI FAKTAI

„Mažas raštingumas būdingas tik besivystančioms šalims, bet jokių būdu ne Europai!“	Europoje vienas iš penkių 15 metų amžiaus jaunuolių ir beveik vienas iš penkių suaugusiųjų neturi raštingumo įgūdžių, būtinų sėkmingai veiklai šiuolaikinėje visuomenėje.
„Mažo raštingumo problemą „importuoja“ migrantai, o ne Europos šalyse gimę ir užaugę asmenys.“	Dauguma vaikų ir suaugusiųjų, turinčių menkus raštingumo įgūdžius, gimė ir užaugo šalyse, kuriose jie gyvena, o kalba, kuria mokoma šiose valstybėse, jiems yra gimtoji.
„Mažas raštingumas būdingas tik vargingiausiems visuomenės sluoksniams.“	Vienas iš penkių suaugusiųjų Europoje neturi pakankamų raštingumo įgūdžių, nors dauguma jų dirba.
„Kai kurie žmonės tiesiog negali išmokti skaityti ir rašyti.“	Beveik visi, kurie susiduria su skaitymo ir rašymo sunkumais, galėtų įgyti tinkamų raštingumo įgūdžių, jei tik jiems būtų suteikta reikiama pagalba. Tik labai rimtų pažinimo sutrikimų turintys žmonės negali išplėtoti funkcinio raštingumo.
„Mokykla yra atsakinga už tai, kad vaikai išmoktų skaityti ir rašyti.“	Mokyklos vaidmuo svarbus, tačiau už šį procesą atsakinga ne tik ji. Raštingumo plėtojimas priklauso nuo daugelio subjektų – pradedant tėvais, bendraamžiais ir baigiant sveikatos priežiūros institucijomis ir kt. Po formaliojo švietimo esminį vaidmenį vaidina darbdaviai, nes tai naudinga ir darbdaviui, ir darbuotojui.
„Disleksija yra neišgydoma, todėl mes nieko negalime padaryti.“	Šiandien vis labiau tikimasi, kad vaikai skaityti ir rašyti mokytųsi įprastu tempu ir pagal vienodą metodiką. Skaitymo sunkumų turintys asmenys dažnai įvardijami kaip dislektikai. Diagnozė turėtų būti tokia: „turintis skaitymo sunkumų“, o pagrindinis dėmesys turėtų būti skiriamas šiai problemai spręsti. Iš esmės kiekvienas vaikas gali išmokti skaityti ir rašyti.
„Skaitymo sunkumų turinčių asmenų įgūdžių formavimas reikalauja per daug laiko sąnaudų, jis per daug sudėtingas ir per brangus, todėl nevertas tiek pastangų.“	Programos, kuriomis siekiama suformuoti skaitymo sunkumų turinčių asmenų įgūdžius, labai sėkmingos ir ekonomiškai pagrįstos. Žmogaus gyvenime ši investicija atsiperka dešimteriopai, o gal net šimteriopai.
„Išskyrus ankstyvąjį vaikų amžių, tėvai nebeturi įtakos vaikų raštingumo didinimui.“	Kol vaikai lanko vidurinę mokyklą, teigiamas tėvų požiūris į praktinį raštingumą ir pagalbą jį ugdant turi labai didelę įtaką. Priemonės, lavinančios tėvų pagalbos įgūdžius, labai padeda didinti vaikų raštingumą.
„Vaikai baigus pradinę mokyklą jau per vėlu galvoti apie raštingumo problemas.“	Milijonai vaikų pradeda lankyti vidurinę mokyklą mokėdami skaityti, tačiau nepakankamai, kad jiems gerai sektųsi mokykloje. Jei šioms jauniems žmonėms būtų suteikta specializuota pagalba, jie įgytų gerus ar net puikius raštingumo įgūdžius.

GALIMAS SPRENDIMAS: BENDRADARBIAVIMAS

PARTNERYSTĖS SUKŪRIMAS

Per ilgai manyta, kad raštingumas yra tik švietimo sistemos reikalas. Mažas raštingumas yra visuomenės problema, daranti didžiulę įtaką mūsų siekiams ir strategijoms, susijusioms su visuomenės sveikata, užimtumu, skaitmeniniu raštingumu, e. vyriausybe, pilietiškumu, skurdu ir socialine įtrauktimi. Norint realiai padidinti raštingumą, būtina įvairių politikos sričių (ir ne tik) atsakomybę ir bendradarbiavimą. Atsakomybę už raštingumo strategijų įgyvendinimą derėtų prisiimti ir visuomenei, ir valdžios institucijoms. Šios strategijos turėtų apimti visas amžiaus grupes ir būti nepriklausomos nuo politinių kadencijų.

RAŠTINGUMO ĮGŪDŽIŲ UGDYMO ETAPŲ NUSTATYMAS

Europa turėtų numatyti ambicingesnius tikslus ir siekti funkcinio visų piliečių raštingumo. Tai reiškia siekti, kad būtų nepriimtinas mažesnis nei 100% funkcinis raštingumas. Vyriausybė, mokyklos, darbdaviai ir nevyriausybines organizacijos (NVO) turėtų įsipareigoti pasiekti šį tikslą. Kai kurie šio proceso elementai:

- turėtų būti sukurta raštingumo įgūdžių ugdymo partnerystė tarp visuomenės ir švietimo dalyvių;
- ES valstybės narės patvirtintų išsamias raštingumo strategijas, pagrįstas bendra įvairių institucijų ir organizacijų veikla: raštingumui pagrindinis dėmesys būtų skiriamas ne tik švietimo, bet ir kitose viešosios politikos srityse;
- šios strategijos turėtų apimti visas amžiaus grupes - nuo ankstyvos vaikystės ir mokyklos metų iki suaugusiųjų;
- informuotumo apie šią problemą didinimas ir įvairių tabu, susijusių su mažu raštingumu panaikinimas turi būti strategijos dalis, kuri apimtų gyventojų gebėjimų lygio tyrimus ir pažangos stebėseną;
- šioms strategijoms įgyvendinti turėtų būti numatyti tinkami biudžetai ir ilgalaikės veiksmų programos nacionaliniu, regionų ir vietos lygiu; ir
- siekiant, kad šis klausimas būtų įtrauktas į darbotvarkę bei diskutuojamas visuomenėje, kad būtų palaikomos vietos lygmenyje kilusios iniciatyvos, būtinas politinis įsipareigojimas „iš viršaus“.

REKOMENDUOJAMI VEIKSMAI

Remdamasi mūsų duomenų apžvalga, Aukšto lygio raštingumo didinimo ekspertų grupė parengė keletą rekomendacijų. Pateikiamos trys svarbiausios rekomendacijos, tinkančios visoms amžiaus grupėms:

1. Sukurti raštingesnę aplinką

Raštingoje aplinkoje knygos ir kita skaitymui skirta medžiaga, tiek spausdinta, tiek pateikiama internete, turi būti lengvai prieinama namuose, mokyklose, bibliotekose ir už jų ribų. Tai galėtų būti, pavyzdžiui, bibliotekos netradicinėse vietose – prekybos centruose ar traukinių stotyse. Tėvams, kurie skatintų savo vaikus puoselėti kalbą ir skaityti malonumui, reikalinga pagalba, kaip formuoti tuos įgūdžius ir pasitikėjimą savimi. Skaitymo skatinimo politika turėtų būti orientuota į patį skaitymą ir prieigą prie knygų: organizuojamos žiniasklaidos kampanijos, knygų mugės, viešojo skaitymo renginiai, konkursai ir knygų apdovanojimai. Būtina pakeisti visų visuomenės narių mąstymą – nuo tėvų iki politikos kūrėjų, nuo socialinių ir medicinos paslaugų teikėjų iki švietimo subjektų, galiausiai nuo pačių žmonių iki verslo. Visi turi suprasti, koks svarbus jų dalyvavimas skatinant skaitymą ir rašymą ir kad kiekvienas gali išmokyti skaityti ir rašyti, jei jam suteikiama tinkama pagalba.

2. Kelti raštingumo mokymo lygį ir dar labiau skatinti skaitymą

Siekiant pagerinti mokymo kokybę būtina įvesti aukštos kvalifikacijos reikalavimus visiems mokytojams. Visų mokytojų pirminis ir tęstinis profesinis tobulėjimas turėtų aiškiai apimti raštingumo ir skaitmeninio raštingumo aspektus. Mokytojų rengimas taip pat turėtų apimti įvairias su raštingumu susijusias mokymo strategijas, vertinimo būdus ir skaitymo bei rašymo problemų diagnostavimo metodus.

Aukštesnė mokymo kokybė gali padėti gerokai sumažinti raštingumo problemą. Svarbiausia:

- užtikrinti, kad mokytojo profesija būtų patraukli, o mokytojus įdarbinti atrankos būdu;
- suteikti mokytojams didelę laisvę; ir
- užtikrinti, kad mokytojai tinkamai naudotųsi šia laisve; organizuoti jiems aukštos kokybės mokymus karjeros pradžioje ir vėliau.

Norint mokytojams padėti šiame darbe, būtina:

- užtikrinti, kad pradinio, vidurinio ir suaugusiųjų švietimo mokytojų rengimas ir tolesnis profesinis tobulėjimas apimtų įvairias su raštingumu susijusias mokymo strategijas, įskaitant skaitmeninius aspektus, vertinimo būdus, skaitymo bei rašymo problemų diagnostavimo metodus bei gerinti mokytojų bendravimo su šeimomis gebėjimus, jas informuojant ir taip papildant mokyklos darbą;

- siekiant teikti efektyvesnę švietimo paramą, sprendžiant visas skaitymo ir rašymo problemas, būtina pagerinti ir užtikrinti ankstyvą sensorikos, kalbos ir mokymosi sunkumų diagnostavimą;
- skatinti ir remti visos organizacijos raštingumo strategijų kūrimą mokyklose, įpareigojant visą mokyklos bendruomenę prisidėti prie skaitymo ir rašymo lygio didinimo;
- plėtoti nuoseklią raštingumo mokymo programą nuo ankstyvojo ugdymo iki suaugusiųjų mokymosi;
- apimti visą skaitymui skirtos medžiagos spektrą – nuo elektroninių iki spausdintų leidinių, nuo religinės literatūros iki laikraščių ir komiksų knygų;
- skirti pakankamai laiko skaitymo mokymui ir laisvam skaitymui, leisti mokiniams patiems pasirinkti skaitymo medžiagą ir skaitymo tempą;
- nustatyti su amžiumi susijusius standartus ir pateikti vertinimo priemonės, kurios padėtų mokytojams įvertinti pažangą bei leistų nustatyti papildomos paramos poreikius; taip pat būtina užtikrinti, kad ši parama būtų prieinama;
- skaitymo įgūdžius integruoti į mokymo programas, įtraukiant su skaitymu susijusius klausimus į kitų dalykų vidurinio, akademinio ar profesinio ugdymo mokymo programas; ir
- sukurti suaugusiųjų raštingumo mokymo programą. Suaugusiųjų mokymo programose pagrindinis dėmesys turėtų būti skiriamas raštingumo įgūdžių įgijimui, pateikiant praktinius, realaus gyvenimo ir (arba) darbo pavyzdžius.

3. Padidinti dalyvavimą ir įtraukti

Siekiant teisingesnio ir atviresnio dalyvavimo raštingumo mokymosi srityje, būtina panaikinti šiuos atotrūkius:

Socialinis ir ekonominis atotrūkis: paprastai neturtingi ir nepalankiomis sąlygomis augantys vaikai yra mažiau raštingi. Socialinių sunkumų nulemtas atotrūkis yra didžiausias atotrūkis, kurį Europa turi panaikinti. Sumažinti šį atotrūkį gali padėti teisingesnė švietimo sistema, garantuojanti prieinamą kokybišką ankstyvąjį ugdymą ir priežiūrą (AUP). Reikėtų vengti išankstinio mokinių skirstymo pagal gabumus atskirose mokymosi srityse, vengti mokslo metų kartojimo, suteikti visą vaikų švietimo poreikiams būtiną paramą ir medžiagą (pavyzdžiui, apmokėti knygų bei drabužių išlaidas, pietus).

Migrantų atotrūkis: ne visų, tačiau daugelio migrantų raštingumo lygis tos šalies, kurioje jie pasigyvena, kalba yra žemas.

Norint išspręsti šią problemą, naujai atvykusiems migrantams – tiek suaugusiems, tiek vaikams, turi būti sudaryta galimybė pasitikrinti kalbos ir raštingumo lygį, sukurta lanksti, individualiems poreikiams pritaikyta kalbos mokymosi sistema. Mokyklų bendruomenės turėtų siekti atitinkamai informuoti ir bendrauti su migrantų vaikų tėvais. Dvikalbystė turėtų būti vertinama kaip pranašumas tolesniam kalbos vystymui, turėtų būti skatinamas kalbos mokymasis ir apskritai pasididžiavimas visomis kalbinėmis mažumomis.

Lyčių atotrūkis: paauglių berniukų raštingumo lygis yra žemesnis ir toliau mažėja. Pirmiausia, lyčių atotrūkis susijęs su motyvacijos ir dalyvavimo atotrūkiu. Sprendžiant šią problemą, būtina naudoti patrauklesnę medžiagą ir skaitmeninius išteklius, pritaikant skaitymą ir rašymą berniukų poreikiams, pateikti daug gyvenime pasiekusių raštingų vyrų pavyzdžius, pritraukti daugiau vyrų dirbti mokytojais.

Skaitmeninis atotrūkis: ekonomiškai ir socialiai pažeidžiami asmenys ne tik mažiau naudojami Internetu, bet ir naudoja jį daugiau pramogoms nei mokymuisi. Be to, daugelis vaikų jaučia atotrūkį tarp raštingumo užsiėmimų mokykloje, kur jie naudojami spausdintais leidiniais, ir skaitmeniniu skaitymu bei rašymu namuose. Suaugusiems raštingumo įgūdžių gerinimas tobulinant skaitmeninius įgūdžius gali duoti trigubą naudą: gerinami patys skaitmeniniai įgūdžiai, raštingumo įgūdžių gilinimas įgalina naudotis rašytinėmis žinutėmis, elektroniniu paštu ir kt., be to formuojami įgūdžiai, padedantys kritiškai vertinti informacijos šaltinius Internete.

Todėl suaugusiųjų švietime pamokų metu turėtų būti taikoma daugiau skaitmeninių, neformalių metodų, siekiant padidinti besimokančiųjų motyvaciją skaityti ir rašyti. Mokytojai visuose lygmenyse turėtų turėti įgūdžių, įgalinančių naudoti IKT raštingumo mokyme. Leidėjai ir programinės įrangos gamintojai turėtų kurti įvairių skaitmeninę skaitymo aplinką, kuri sudarytų didesnes galimybes naudoti IKT ne tik pramogai, bet ir mokymuisi.

KONKREČIŲ RAŠTINGUMO KLAUSIMŲ SPRENDIMAS: RAŠTINGUMAS VISOMS AMŽIAUS GRUPĖMS

Apskritai kiekviena amžiaus grupė – maži vaikai, pradinukai, paaugliai ir suaugusieji susiduria su skirtingomis jų amžiaus grupei būdingomis raštingumo problemomis. Ataskaitoje taip pat išsamiai nagrinėjamos konkrečioms amžiaus grupėms būdingos problemos. Pateikiame šias rekomendacijas kiekvienai amžiaus grupei:

MAŽI VAIKAI

1. Skatinti ir remti šeimą

Siekiant padidinti tėvų raštingumą ir tėvystės įgūdžius bei sukurti skaitymo malonumui kultūrą, būtina įgyvendinti šeimos raštingumo programas. Pasiūlyti kalbų kursus tėvams, kurie nekalba kalba, kuria mokoma mokykloje.

Būtina bendradarbiauti su verslo, NVO ir šeimos paramos paslaugas (pvz., sveikatos paslaugas) teikiančiais subjektais, siekiant užmegzti ryšius su tėvais ir įtraukti juos į raštingumo programas.

Asmenims, atsakingiems už pagalbą šeimai paslaugų teikimą, pateikite priemones, būtinas vaikų ir tėvų raštingumo didinimui užtikrinti.

2. Gerinti ankstyvojo ugdymo ir priežiūros (AUP) kokybę ir teikti ją nemokamai

Investicijų į aukštos kokybės ankstyvąjį ugdymą ir priežiūrą (AUP) didinimas – tai viena geriausių valstybių narių investicijų Europoje puoselėjant ateities žmogiškąjį kapitalą. Nemokamas ankstyvasis ugdymas ir priežiūra (AUP) turi būti prieinamas visiems vaikams. „Aukšta kokybė“ – tai aukštos kvalifikacijos darbuotojai ir mokymo programa, orientuota į kalbos įgūdžių lavinimą žaidžiant su kalba susijusius žaidimus, psichomotorinį ir socialinį vystymąsi bei naujų raštingumo įgūdžių formavimas, remiantis vaiko natūralaus vystymosi etapais.

3. Užtikrinti ankstyvą raštingumo problemų nustatymo patikrą

Būtina patikrinti visų mažų tinkamo amžiaus vaikų klausą, regėjimą ir kalbą bei užtikrinti, kad atitinkamos problemos būtų išspręstos kaip įmanoma greičiau. Įdiegti ankstyvos kalbos ir raštingumo įgūdžių patikros sistemą, leidžiančią pastebėti vaikus, kuriems gresia atsilikimas ar atskirtis.

4. Suinteresuotųjų šalių bendradarbiavimas grindžiamas į vaiką orientuotu požiūriu

Būtina skatinti bendradarbiavimą tarp ankstyvojo ugdymo ir priežiūros (AUP) institucijų, tėvų, sveikatos priežiūros įstaigų, bibliotekų ir kitų organizacijų, kurios yra itin svarbios mažų vaikų gyvenimui ir vystymuisi. Būtina remti knygų dovanojimo programų kūrimą ir plėtrą.

PRADINĖ MOKYKLA

1. Didinti skaitymo mokytojų skaičių ir skatinti visų ugdymo pedagogų kvalifikacijos kėlimą

Būtina užtikrinti, kad skaitymo mokytojai taptų pagrindiniu profesinių žinių šaltiniu kitiems pradinėms klasių ir vidurinės mokyklos mokytojams, didinant mokinių raštingumą. Būtina įgyvendinti priemones, skirtas pradinėms klasių mokytojo profesijos prestižo ir patrauklumo skatinimui, pvz. didinant atlyginimus, sukuriant geras darbo sąlygas ir taikant aukštus kvalifikacijos reikalavimus.

Būtina užtikrinti, kad visi naujai kvalifikuoti mokytojai įgytų magistro laipsnį, kuris apimtų gebėjimus, pavyzdžiui, kritiškai vertinti raštingumo mokslinių tyrimų rezultatus ir naujus mokymo metodus, suderinti mokymo programas su mokinių kalbų įvairove, įtraukti tėvus į vaikų skaitymo ir rašymo darbą mokykloje.

2. Ankstyvas įsikišimas

Būtina nustatyti vertinimu pagrįstus minimalius su amžiaus grupe susietus raštingumo pasiekimų standartus, siekiant kuo anksčiau išspręsti individualias mokinių raštingumo problemas. Būtina kaip įmanoma anksčiau suteikti reikiamą pagalbą silpniausiems mokleiviams ir mokykloms, sprendžiant minėtas problemas. Būtina pakeisti požiūrį į disleksiją, pagrindinį dėmesį skiriant ne medicininei, bet mokymo pagalbai sunkumus patiriantiems mokiniams.

3. Motyvacijos skaityti skatinimas

Būtina užtikrinti, kad mokymo programos ir mokymo metodai skatintų motyvaciją skaityti ir rašyti, bei siekti aukštų rezultatų, kad būtų išvengta mokymosi nesėkmių ir būtų puoselėjamas pasitikėjimas savimi. Mokyklų ir klasių bibliotekas būtina aprūpinti skaitymo medžiaga, kuri būtų patraukli ir įdomi visoms amžiaus ir skirtingų interesų grupėms. Būtina naudoti IKT ir skaitmenines skaitymo priemones tiek mokyklose, tiek ir šeimos veikloje namuose. Šeimos raštingumo programų pagrindu būtina rengti kampanijas ir programas, kurios socialiai remtiniams tėvams ir mokiniams suteikia išteklius bei paramą ir sudaro galimybę pasinaudoti skaitymo savanorių pagalba.

PAAUGLIAI

1. Kiekvienas mokytojas turi tapti raštingumo mokytoju

Būtina pritaikyti mokymo metodus, kad vidurinio ugdymo programose skaitymas ir rašymas taptų pagrindiniais mokomais įgūdžiais. Būtina informuoti mokytojus apie raštingumo įgūdžių svarbą visuose mokomuose dalykuose, kad visi mokytojai jaustųsi atsakingi už skaitymo ir rašymo įgūdžius. Skaitymo raštingumą būtina integruoti į mokymo programas, įtraukiant su skaitymu susijusius aspektus į kitų dalykų vidurinio akademinio ar profesinio ugdymo mokymo programas.

2. Tiekti tinkamą visus skaitytojus, ypač berniukus, dominančią medžiagą

Būtina tiekti kuo įvairesnę skaitymo medžiagą – nuo komiksų iki religinės literatūros, nuo SMS iki elektroninių knygų. Skaitmeninį skaitymą būtina įtvirtinti kaip įprastą visose Europos mokyklose. Būtina užtikrinti kalbos ir literatūros mokytojų gebėjimus naudoti daugiau IKT priemonių jų pamokų metu.

3. Skatinti mokyklos ir verslo bendradarbiavimą

Būtina skatinti ir sudaryti tinkamas sąlygas mokyklų ir verslo bendradarbiavimui, kad mokiniai suvoktų, jog raštingumo įgūdžiai yra itin svarbūs asmeniniam tobulėjimui, ieškant darbo ar siekiant jo neprarasti.

KONKREČIŲ RAŠTINGUMO KLAUSIMŲ SPRENDIMAS: RAŠTINGUMAS VISOMS AMŽIAUS GRUPĖMS

SUAUGUSIEJI

1. Sukurti suaugusiųjų raštingumo lygio ir praktikos stebėjimo sistemas

Būtina kaupti duomenis apie suaugusiųjų raštingumo lygį bei vykdyti nacionalines ir regionines apklausas ir stebėseną, siekiant nustatyti ypatingo dėmesio reikalaujančias grupes ir kurti ateities strategijas. Taip pat būtina atkreipti ypatingą dėmesį į nusivylusių mokymusi jaunuolių bei suaugusiųjų ir nepilnamečių nusikaltėlių raštingumo ir mokėjimo skaičiuoti lygį. Siekiant skatinti politinių priemonių priėmimą būtina naudoti tarptautinių tyrimų, pavyzdžiui Tarptautinės suaugusiųjų gebėjimų įvertinimo programos (PIAAC), rezultatus. Būtina dalintis gerąja patirtimi ir kurti paklausą tarp dar neįtrauktų dalyvių.

2. Plačiai informuoti apie suaugusiųjų raštingumo didinimo poreikius

Būtina stiprinti politines priemones ir kurti strategijas suaugusiųjų mažaraštingumui mažinti. Būtina naudoti tiesioginę ir netiesioginę komunikaciją, kad suaugusieji pripažintų savo raštingumo problemas, o tuomet imtis veiksmų jų raštingumui didinti. Žiniasklaida turėtų sulaužyti tabu, susijusius su mažu raštingumu tiek tarp vietinių ES piliečių, tiek tarp migrantų. Visuomenės sąmoningumas taip pat turi būti skatinamas. Kad raštingumo problema bei atitinkami jos sprendimo būdai būtų žinomi, būtina dirbti su NVO, žiniasklaida, darbdaviais, visuomeninėmis organizacijomis ir įžymiais žmonėmis.

3. Stiprinti suaugusiųjų raštingumo mokytojų profesiją

Būtina didinti suaugusiųjų raštingumo mokytojų profesijos prestižą, vykdant pirminį ir tęstinį pedagoginį mokymą, suteikiant plačias karjeros galimybes bei tinkamą atlygį. Būtina sukurti tinkamas nemokamas mokymo ir mokymosi priemones. Sukurti mokymo planus ir vertinimo metodus, pritaikytus besimokančių suaugusiųjų poreikiams. Remti savanorius, įgyjančius pedagoginių įgūdžių bei dalyvaujančius mokymo programose, skirtose skaitymo sunkumų turintiems suaugusiems.

4. Užtikrinti plačias ir įvairias mokymosi galimybes

Tinkamu laiku ir tinkamose vietose būtina aprūpinti suaugusiųjų įvairiomis tinkamos trukmės ir tempo individualaus mokymosi priemonėmis. Būtinos ir IKT priemonės, ypač susijusios su suaugusiųjų gyvenimu ar darbu. Būtina pasinaudoti nacionaliniu ir regioniniu reglamentavimu, finansuojant ir remiant aukštos kokybės suaugusiųjų raštingumo kursus. Mažinant institucines kliūtis, būtina bendradarbiauti su vyriausybės ministerijomis bei vietos ir regiono valdžios institucijomis, verslo subjektais ir pilietine visuomene. Didinant darbuotojų raštingumą būtina bendradarbiauti su darbdaviais ir skatinti socialinius partnerius vykdyti raštingumo programas darbe. Būtina skatinti profesinio mokymo ir lavinimo institucijas bei profesijos mokytojus ir dėstytojus įtraukti raštingumo mokymą į savo mokymo programas. Būtina pripažinti ir patvirtinti neformalų mokymąsi bei savišvietą skatinant empirinį suaugusiųjų mokymąsi ir seniai įgytų žinių atnaujinimą. Būtina sukurti veiksmingas programas, skirtas prastus raštingumo įgūdžius turinčių mokymusi nusivylusių jaunuolių ir nusikaltėlių raštingumui didinti.

VISA ATASKAITOS TEKSTĄ RASITE ČIA

<http://ec.europa.eu/education/literacy>

Europos Komisija

ES aukšto lygio raštingumo didinimo ekspertų grupė.
Santrauka, 2012 m. rugsėjo mėn.

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras
2012 — 16 p. — 21 x 29 cm

ISBN 978-92-79-25513-7
doi:10.2766/36466

Daugiau informacijos apie Europos Sąjungą galite rasti internete (<http://europa.eu>)
Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2012
© Europos Sąjunga, 2012

Ši santrauka neatspindi oficialaus Europos Sąjungos požiūrio. Atsakomybė už leidinyje pateiktą informaciją ir nuomones tenka autoriams.

Leidžiama dauginti, nurodžius šaltinį

